

การศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิต
ของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

A Study and Development of Farmers' Life Skill and Happiness Indicators
in Chiang Mai

ฟ้าวันยา สูงขาว^{1*} สีนินุช ครุทเมือง แสนเสริม¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน¹ และสุรพล เศรษฐบุตร²
Fawarinya Soongkhaw^{1*}, Sineenuch Khrutmuang Sanserm¹, Bumpen Keowan¹
and Suraphol Sreshthaputra²

¹สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี 11120

²คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50200

¹Major of Agriculture Extension and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand 11120

²Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai, Thailand 50200

*Corresponding author : fawarinya@gmail.com

Abstract

Received : October 17, 2021

Revised : February 02, 2022

Accepted : March 14, 2022

The purposes of this research were; 1) to study the farmers' contexts and develop the farmers' life skill and happiness indicators; 2) to assess the farmers' life skill and happiness indicators; and 3) to develop the extension model for enhancing the farmers' life skills and happiness. In this research and development, the literature was systematically reviewed on the related concepts, theories, and research in Thai and international studies in order to develop the indicators and the models for enhancing the farmers' life skills and happiness. Then the drafted indicators and models were evaluated on completeness and correctness by 15 participants who were farmer representatives and experts in agriculture in Chiang Mai. Purposive sampling was used to select the sample participants. The research instruments included an assessment form with the index of item objective congruence at 0.702, an interview, with the index of item objective congruence at 0.869, and a focus group. The results showed that there were 10 suitable indicators in total for the farmers' life skills and happiness. The life skills indicators consisted of 39 variables in 3 areas: occupation, group operation and network connection, and learning. Meanwhile, the happiness indicators consisted of 26 variables in 7 aspects: physical happiness, mental happiness, happiness in knowledge seeking, happiness in having a good job, happiness with income and being debt-free, happiness in a good family, and happiness in society. In the extension of the model, the agricultural scholars, knowledgeable people, and model farmers implemented the

model through education about the correct life skills and happiness development through online media channels such as mobile phones, LINE, and Facebook as well as offline media such as talks, training sessions, and meetings. These activities will benefit farmers, agricultural extension officers, and related agencies.

Keywords: indicator development, extension model, life skills, happiness, farmers in Chiang Mai

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของเกษตรกรและพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร 2) ประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร และ 3) พัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อทำการพัฒนาตัวชี้วัดและพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกร และนำร่างตัวชี้วัดโมเดลการส่งเสริมที่ได้พัฒนาขึ้นให้ผู้แทนเกษตรกรและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 15 คน ทำการประเมินความครบถ้วนและถูกต้องของตัวชี้วัด และใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.702 แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.869 และการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่าตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรที่เหมาะสมมีจำนวนทั้งหมด 10 ตัวชี้วัด ประกอบด้วยตัวชี้วัดทักษะชีวิต 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย และด้านการเรียนรู้ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 39 ตัวแปร และตัวชี้วัดความสุขมี 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความสุขทางกาย ด้านความสุขทางใจ ด้านความสุขในการหาความรู้ ด้านความสุขในการงานที่ดี ด้านความสุขที่มีผลผลิตดี มีรายได้ และปลอดภัย ด้านความสุขที่ครอบครัวดี และด้านความสุขในสังคมดี ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 26 ตัวแปร และโมเดลการส่งเสริมควรให้

นักวิชาการด้านการเกษตรและผู้รู้ เกษตรกรต้นแบบ ที่มีความเชี่ยวชาญให้ความรู้และส่งเสริมเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขที่ถูกต้อง โดยผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ เช่น การใช้โทรศัพท์ ไลน์ เฟซบุ๊ก สื่อออฟไลน์ เช่น การพูดคุย การอบรม การประชุม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การพัฒนาตัวชี้วัด โมเดลการส่งเสริมทักษะชีวิต ความสุข เกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่

คำนำ

การดำรงชีวิตในปัจจุบันทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills) มีความสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้ ในปัจจุบันและอนาคต (Curriculum Services Canada, 2014) การพัฒนาทักษะชีวิตยังเป็นภูมิคุ้มกันความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคตให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีและมีความสุข (World Health Organization, 1999) การมีทักษะชีวิตจะช่วยให้มนุษย์ใช้ชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข มนุษย์ที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมแล้วแต่ต้องการความสุขด้วยกันทั้งสิ้น (Palitpongpanim, 2017) จากการศึกษาข้อมูลและสภาพปัญหาในพื้นที่การวิจัยจังหวัดเชียงใหม่พบว่าพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสันกำแพง อำเภอสันป่าตอง อำเภอสารภี และอำเภอแมริม พบปัญหาคือ ต้นทุนการผลิตสูง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด อำเภอสันป่าตองเมื่อเกิดวิกฤตการณ์

การแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้ราคาลำไยตกต่ำ และการส่งออกชะลอตัวลง อำเภอสารภีประสบกับปัญหาการผลิตลำไย เช่น สภาพดินฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลง ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิต ไม่สามารถคัดแยกผลผลิตที่มีคุณภาพเพื่อจำหน่ายแก่ผู้ประกอบการส่งออกลำไยสดได้ เป็นต้น และอำเภอมะริมประสบปัญหาผลผลิตข้าวราคาต่ำ ผลกำไรจากการทำนาขายข้าวต่ำ และต้นทุนการผลิตสูง (Office of Agricultural Extension and Development, 2020) ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ข้างต้น อาจส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตตกต่ำลง มีความสุขลดลง และปัญหาอาจทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น จนส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกร และครอบครัว และการเลือกทางออกที่ผิดพลาด

การสร้างตัวชี้วัดทักษะชีวิตของเกษตรกรที่มีความสอดคล้องกับบริบทของเกษตรกร ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนา และยกระดับทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรให้ดียิ่งขึ้น จากความสำคัญของการพัฒนาเกษตรกรให้มีทักษะชีวิตที่ดีควบคู่กับการมีความผาสุกในการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิต และความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะชีวิต ความสุข สภาพปัญหา และความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร และใช้สร้างโมเดลเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรในการวิจัยระยะต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยใน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร และบริบทของเกษตรกร ประกอบด้วย 1) ศึกษาและทบทวนแนวคิด

ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาบริบทของเกษตรกรเกี่ยวกับทักษะชีวิตและความสุข 3) สร้างแบบประเมินตัวชี้วัด 4) ประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิตและตัวชี้วัดความสุขโดยผู้เชี่ยวชาญ 5) สร้างแบบสัมภาษณ์จากประเด็นตัวชี้วัด และ 6) การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

2. การประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่

นำร่างตัวชี้วัดทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ในด้านต่าง ๆ ที่สังเคราะห์ได้จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนที่ 1 มาทำการประเมินความถูกต้องและครบถ้วน โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวนทั้งหมด 15 คน ได้แก่ ประธานกลุ่มเกษตรกร เกษตรอำเภ และนักวิชาการด้านการเกษตรในสถาบันการศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนา ส่งเสริม และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ทำการประเมินโดยใช้แบบประเมินและการจัดสนทนากลุ่มเพื่อรวบรวมความคิดเห็นและผลประเมินตัวชี้วัด จากนั้นคัดเลือกตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 70 ประเมินว่าสามารถใช้งานได้มาทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

3. การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ได้ทำการพัฒนาและจัดสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ (Focus group) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวนทั้งหมด 15 คน เพื่อพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุข และให้ความเห็นขั้นต้นต่อรูปแบบการส่งเสริม เพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์ไปพัฒนาขอรับการยืนยันรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณารับรองโมเดลการส่งเสริม เพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาริบทของเกษตรกรและพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร
จากการศึกษาเอกสาร ในการพัฒนาตัวชี้วัด

ทักษะชีวิต และความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร
เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมา
กำหนดเป็นตัวแปรที่จำเป็นต่อการกำหนดตัวชี้วัดในด้าน
ต่าง ๆ ของเกษตรกรสรุปได้ดังนี้

Table 1 Synthesis of the concepts and theories relating to the farmers' life skill indicators

Main indicators	Indicators for consideration	Used indicators	Reference concepts / Theories
1. Occupational skills	- Material/raw material	8 used indicators	Suharitdumrong (2016)
1.1 Production skills	- procurement	- Skills in production resource	Sorat (2007)
	- Product distribution	management (soil, water, genetics)	Samehjai (2014)
	- Logistics management	- Skills in planning production	National Science and
	- Production planning	- Skills in finding sources of	Technology Development
	- Purchase decision behaviors	production fund	Agency (2019)
	- Evaluation	- Skills in maintaining plant and	
	- Financing	animal production	
	- Analytical thinking	- Skills in using production	
	- Decision-making	technology	
	- Problem-solving	- Skills in processing products	
	- Product maintenance	- Skills in producing products	
	- Use of technology	with standard and quality	
	- Creative thinking	- Skills in producing agricultural	
	- Awareness	products according to market	
	- Product processing	demand	
	- Production of quality		
	products		
	- Differentiation		
	- Production according to		
	market demand		

Table 1 (Continued)

Main indicators	Indicators for consideration	Used indicators	Reference concepts / Theories
1.2 Marketing skills	- Technology (T) - Economy (E) - Natural resources and environment (Resources: R) - Moral (M) - Social (S) - Product - Price - Product distribution (Place) - Sales promotion - Product development - Marketing planning	5 used indicators - Skills in marketing planning - Skills in product development - Skills in prices - Skills in marketing management - Skills in sales promotion	Kheawwan (2011) Kotler <i>et al.</i> (2017)
2. Skills in group operation and network connection	- Sufficiency economy philosophy with 3 interlocking components and 2 conditions - Royal policy of King Rama 10 in 4 aspects - Aggregation of group members to do activities - Coordination - Planning - Problem-solving - Cooperation - Communication - Network connection - Participation - Evaluation	10 used indicators - Skills in group planning - Skills in doing group activities - Skills in group coordination - Skills in solving group problems - Skills in working together with other people - Skills in group communication - Skills in following up and evaluating group performance - Skills in connecting network with farmers in a community - Skills in connecting network with farmers outside a community - Skills in connecting farmer network with agencies	Herminia and Morten (2018) Kanchanawasi (2017) Charoenwongsak (2002)
3. Learning skills	- Teaching about knowledge of information - Knowledge and understanding construction - Knowledge identification - Knowledge acquisition - Knowledge connection and knowledge creation - Knowledge sharing - Knowledge exchange, expansion and transfer - Knowledge application and expansion - Learning evaluation	7 used indicators - Skills in knowledge identification - Skills in knowledge / information acquisition - Skills in knowledge connection and knowledge creation - Skills in knowledge sharing (learning for communication) - Skills in knowledge exchange, expansion and transfer - Skills in knowledge application and expansion - Skills in learning evaluation	Phimonrattanakan (2013) Maitawthong (2020)

1) The selected indicators are relevant to agriculture; 2) The unselected indicators are irrelevant to agriculture.

ตัวชี้วัดทักษะชีวิต

จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดทักษะชีวิตของเกษตรกรใน Table 1 พบว่าตัวชี้วัดทักษะชีวิตประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัดหลัก ดังนี้

1. ทักษะด้านการประกอบอาชีพ จำแนกได้ 2 ทักษะย่อย ดังนี้

1) ทักษะการผลิต ประกอบด้วย 8 ตัวแปร ได้แก่ (1) ทักษะในการจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิต (ดิน น้ำ พันธุ์กรรม) (2) ทักษะในการวางแผนในการผลิตที่เหมาะสม (3) ทักษะในการหาแหล่งทุนในการผลิต (4) ทักษะด้านการดูแลรักษาการผลิตพืชและสัตว์ (5) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีการผลิต (6) ทักษะในการแปรรูปผลผลิต (7) ทักษะในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน และ (8) ทักษะในการผลิตสินค้าทางการเกษตรตรงกับความต้องการของตลาดได้

2) ทักษะการตลาด ประกอบด้วย 5 ตัวแปร ได้แก่ (1) ทักษะการวางแผนการตลาด (2) ทักษะในการพัฒนาตัวสินค้า (3) ทักษะในด้านราคา (4) ทักษะการจัดการการตลาด และ (5) ทักษะการส่งเสริมการขาย

2. ทักษะด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย ประกอบด้วย 10 ตัวแปร ได้แก่ (1) ทักษะในการวางแผนกลุ่ม (2) ทักษะในการทำกิจกรรมกลุ่ม (3) ทักษะในการประสานงานกับกลุ่ม (4) ทักษะในการแก้ไขปัญหาในกลุ่ม (5) ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (6) ทักษะในการสื่อสารกับกลุ่ม (7) ทักษะในการติดตามและประเมินผลการดำเนินของกลุ่ม (8) ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรภายในชุมชน (9) ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายกับเกษตรกรภายนอกชุมชน และ (10) ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรกับหน่วยงาน

3. ทักษะด้านการเรียนรู้ จำแนกได้ 7 ทักษะย่อย ดังนี้

1) ทักษะการบ่งชี้ความรู้ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) ทักษะการหาปัญญินทรีย์ด้วยตนเอง (2) ทักษะในการดูแลรักษาการจัดการเก็บเกี่ยวพืช

ประเภทต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง (3) ทักษะในการเรียนรู้เพื่อการแก้ไขปัญหาในการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้ด้วยตนเอง และ (4) ทักษะในการเรียนรู้การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม สภาพ น้ำ ลม พายุ อากาศ เพื่อเพิ่มผลผลิตให้เหมาะสมได้ด้วยตนเอง

2) ทักษะการแสวงหาความรู้/สารสนเทศ ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) ทักษะในการเรียนรู้ศึกษาข้อมูลข่าวสารได้ดี (2) ทักษะในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเกษตรในสื่อออนไลน์ได้ และ (3) ทักษะในการค้นพบปัญหาด้านการเกษตรแล้วนำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

3) ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้และสร้างองค์ความรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) ทักษะในการเรียนรู้เชื่อมโยงเครือข่ายกับตลาด (2) ทักษะในการเชื่อมโยงกับสถานการณ์หรืองานอื่น ๆ ที่ต้องการเป็นอย่างดี และ (3) ทักษะในการมองเห็นความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างความรู้และทักษะ/กระบวนการที่มีในเนื้อหานั้นกับงานที่เกี่ยวข้อง

4) ทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ (เรียนรู้เพื่อสื่อสาร) ประกอบด้วย 1 ตัวแปร คือ ทักษะในการเรียนรู้ให้ความรู้ คำปรึกษา ทั้งกลุ่มเครือข่าย และคนอื่นได้ดี

5) ทักษะในการแลกเปลี่ยน ขยายผล และถ่ายทอดความรู้ ประกอบด้วย 1 ตัวแปร คือ ทักษะสร้างแบบอย่างเกษตรกรที่ดีเป็นตัวอย่างให้กับชุมชนตนเองและชุมชนใกล้เคียง และขยายผลออกไปยังชุมชนอื่น ๆ ในวงกว้างได้

6) ทักษะในการประยุกต์และต่อยอดความรู้ ประกอบด้วย 1 ตัวแปร คือ สามารถประยุกต์ที่ได้เรียนรู้มาปรับปรุงในการหาช่องทางการตลาดในการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้

7) ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่ (1) สามารถประเมินที่ได้เรียนรู้ในการปรับปรุงขั้นตอนการผลิตทางการเกษตรได้ และ (2) สามารถประเมินที่ได้เรียนรู้ในการปรับปรุงการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรได้

Table 2 Synthesis of the concepts and theories relating to the farmer's happiness indicators

Main indicators	Indicators for consideration	Used indicators	Reference concepts / Theories
1. Physical happiness	- Physical body (happy body) - Kindness (happy heart) - Moderate practice (happy relaxation) - Brain development (happy brain) - Family happiness (happy family) - Debt-free (happy money) - Happiness in good Family (happy family) - Social happiness - Religion and moral (happy soul) - Happiness from society (happy society)	6 used indicators - Happiness in good physical health - Happiness in consumption of all useful food groups - Happiness in consumption of safe food - Happiness in consumption of herbal food - Happiness in enough physical relaxation - Happiness in agricultural exercise	Phramaha Suthit Apakaro (2017)
2. Mental Happiness	- Basic needs such as food, water, clothes, and residence - Safety needs - Love and belongingness needs - Self-esteem needs - Self-actualization needs	4 used indicators - Happiness in occupational pride - Happiness in mental relaxation from agricultural occupation - Happiness in nature and peaceful mind - Happiness in living according to sufficiency economy way	Phramaha Suthit Apakaro (2017)
3. Happiness in knowledge seeking	- Good health (happy body) - Kindness (happy heart) - Relaxation (happy relaxation) - Knowledge seeking (happy brain) - Moral (happy soul) - Suitable money spending (happy money) - Good family (happy family) - Good society (happy society)	3 used indicators - Happiness in agricultural knowledge and information - Happiness in knowledge exchange with other people - Happiness in using knowledge for continuous self-development	Office of the Health Promotion Fund (2020)

Table 2 (Continued)

Main Indicators	Indicators for Consideration	Used Indicators	Reference Concepts / Theories
4. Happiness in good job	Environment, mental, moderate practice, and development of knowledge, religion, morality, economy, family and society	3 used indicators - Happiness in agricultural occupation - Happiness in agricultural progress - Happiness in stability of agricultural occupation	Phramaha Suthit Apakaro (2017)
5. Income and debt-free	- Good health (happy body) - Kindness (happy heart) - Relaxation (happy relaxation) - Knowledge seeking (happy brain) - Moral (happy soul) - Suitable money spending (happy money) - Good family (happy family) - Good society (happy society)	4 used indicators - Happiness in good productivity - Happiness in good income for supporting oneself and family - Happiness in debt-free - Happiness in income-expense management	Phramaha Suthit Apakaro (2017) Office of the Health Promotion Fund (2020)
6. Happiness in good family	- Good health (happy body) - Kindness (happy heart) - Relaxation (happy relaxation) - Knowledge seeking (happy brain) - Moral (happy soul) - Suitable money spending (happy money) - Good family (happy family) - Good society (happy society)	3 used indicators - Happiness in living closely with descendants - Happiness in descendants' agricultural occupation - Happiness in transfer of knowledge and experience to descendants	Phramaha Suthit Apakaro (2017) Office of the Health Promotion Fund (2020)
7. Happiness in good society	- Good health (happy body) - Kindness (happy heart) - Relaxation (happy relaxation) - Knowledge seeking (happy brain) - Moral (happy soul) - Suitable money spending (happy money) - Good family (happy family) - Good society (happy society)	3 used indicators - Happiness in development of people in agricultural occupation - Happiness in living together with people in agricultural society - Happiness in being accepted and admired by people in the same occupation and in the society	Kitkissathit <i>et al.</i> (2012) Office of the Health Promotion Fund (2020)

1) The selected indicators are relevant to agriculture; 2) The unselected indicators are irrelevant to agriculture.

ตัวชี้วัดความสุข จำแนกได้ 7 ด้าน ดังนี้

จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกรใน Table 2 พบว่าตัวชี้วัดความสุขประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัดหลัก ดังนี้

1. ความสุขทางกาย ประกอบด้วย 6 ตัวแปร ได้แก่ (1) ความสุขที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง (2) ความสุขที่ได้รับโภชนาการที่ครบหมู่และมีประโยชน์ (3) ความสุขที่ได้รับโภชนาการที่ปลอดภัย (4) ความสุขที่ได้บริโภคอาหารที่เป็นสมุนไพร (5) ความสุขที่ได้พักผ่อนอย่างเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย และ (6) ความสุขที่ได้ออกกำลังกายจากการทำการเกษตร
2. ความสุขทางใจ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) ความสุขจากความภูมิใจในอาชีพ (2) ความสุขโดยการได้ผ่อนคลายทางจิตใจจากการทำการเกษตร (3) ความสุขที่ได้อยู่กับธรรมชาติและจิตใจที่สงบ และ (4) ความสุขที่ได้ดำรงชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
3. ความสุขในการหาความรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) ความสุขจากได้รับความรู้และข้อมูลในการทำอาชีพเกษตร (2) ความสุขที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น และ (3) ความสุขที่ได้นำความรู้มาพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

4. ความสุขในการทำงานที่ดี ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) ความสุขในการทำการเกษตร (2) ความสุขในความก้าวหน้าในอาชีพเกษตร และ (3) ความสุขในความมั่นคงของอาชีพเกษตร

5. ความสุขที่มีผลผลิตดี รายได้ และปลอดภัย ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) ความสุขที่มีผลผลิตที่ดี (2) ความสุขที่มีรายได้ที่ดีสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ (3) ความสุขที่ปลอดภัย และ (4) ความสุขที่สามารถจัดการรายรับรายจ่ายได้

6. ความสุขที่ครอบครัวดี ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) ความสุขที่ได้อยู่ใกล้ชิดลูกหลาน (2) ความสุขที่ลูกหลานทำการเกษตร และ (3) ความสุขที่ได้ถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้ให้กับลูกหลาน

7. ความสุขในสังคมดี ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ (1) ความสุขในการได้พัฒนาเพื่อนร่วมอาชีพเกษตร (2) ความสุขในการได้อยู่ร่วมกันในสังคมผู้ประกอบอาชีพเกษตร และ (3) ความสุขที่ได้รับการยอมรับและชื่นชมจากเพื่อนร่วมอาชีพ และคนในสังคม

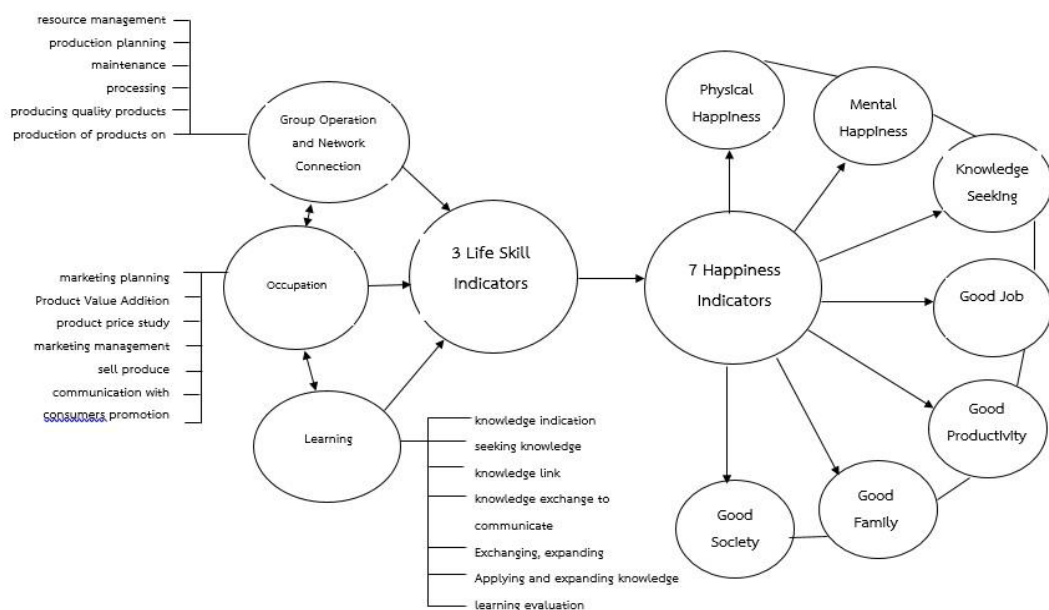

Figure 1 Indicators of the farmers' life skills and happiness

ผลการประเมินตัวชี้วัดทักษะชีวิต และความสุขของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่

ผลการตรวจทานความถูกต้องและครบถ้วนของตัวชี้วัด โดยการใช้แบบประเมินและการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้แทนเกษตรกรและผู้ทรงคุณด้านการเกษตร จำนวน 15 คน สรุปผลได้ดังนี้

ตัวชี้วัดทักษะชีวิต

1. ทักษะด้านการประกอบอาชีพ

1) ทักษะการผลิต กลุ่มตัวอย่างประเมินว่าตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้ โดยตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 มีความคิดเห็นว่าเป็นสามารถนำมาใช้งานได้ ได้แก่ (1) ทักษะในการจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิต: ดิน น้ำ พันธุ์กรรม (2) ทักษะในการวางแผนในการผลิตที่เหมาะสม (3) ทักษะด้านการดูแลรักษาการผลิตพืชและสัตว์ได้ (4) ทักษะในการแปรรูปผลผลิต (5) ทักษะในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน และ (6) ทักษะในการผลิตสินค้าทางการเกษตรตรงกับความต้องการของตลาดได้ ส่วนตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าเป็นสามารถนำมาใช้งานได้ ได้แก่ (1) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีการผลิต จำนวนผู้ที่คิดเห็นว่าเป็นใช้งานได้ร้อยละ 86 และ (2) ทักษะในการหาแหล่งทุนในการผลิต จำนวนผู้ที่คิดเห็นว่าเป็นใช้งานได้ร้อยละ 71

2) ทักษะการตลาด กลุ่มตัวอย่างประเมินว่าตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้สามารถนำมาใช้งานได้ โดยตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 มีความคิดเห็นว่าเป็นสามารถนำมาใช้งานได้ ได้แก่ (1) ทักษะในการวางแผนการตลาด (2) ทักษะในการเพิ่มมูลค่าผลผลิต (3) ทักษะในการศึกษาราคาสินค้า (4) ทักษะการจัดการการตลาด (5) ทักษะจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรทางสื่อออนไลน์ได้ (6) ทักษะสื่อสารกับผู้บริโภค และ (7) ทักษะในการประชาสัมพันธ์สินค้าและส่งเสริมการขาย ส่วนตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นสามารถนำมาใช้งานได้ คิดเป็นร้อยละ 86 ได้แก่ ทักษะสร้างจุดเด่นของ

ผลผลิตทางการเกษตรเพื่อตีตลาดคู่แข่งทางการค้าได้ และทักษะในการกำหนดและต่อรองราคาสินค้า

2. ทักษะด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ประเมินว่าตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้สามารถนำมาใช้งานได้

3. ทักษะด้านการเรียนรู้

1) ทักษะการบ่งชี้ความรู้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 86 มีความคิดเห็นว่าเป็นตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้สามารถนำมาใช้งานได้

2) ทักษะการแสวงหาความรู้/สารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้สามารถนำมาใช้งานได้ โดยตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 มีความคิดเห็นว่าเป็นสามารถนำมาใช้งานได้ คือ ทักษะในการค้นพบปัญหาด้านการเกษตรแล้วนำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ส่วนตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 86 มีความคิดเห็นว่าเป็นสามารถนำมาใช้งานได้ ได้แก่ ทักษะในการเรียนรู้ศึกษาข้อมูลข่าวสารได้ดี และทักษะในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเกษตรในสื่อออนไลน์ได้

3) ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้และสร้างองค์ความรู้ กลุ่มตัวอย่างประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้สามารถนำมาใช้งานได้ โดยตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 มีความคิดเห็นว่าเป็นสามารถนำมาใช้งานได้ ได้แก่ (1) ทักษะในการเชื่อมโยงกับสถานการณ์หรืองานอื่น ๆ ที่ต้องการเป็นอย่างดี (2) ทักษะในการเชื่อมโยงกับสถานการณ์หรืองานอื่น ๆ ที่ต้องการเป็นอย่างดี และ (3) ทักษะในการมองเห็นความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างความรู้และทักษะ/กระบวนการที่มีในเนื้อหานั้นกับงานที่เกี่ยวข้องด้วย ส่วนตัวชี้วัดที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 86 มีความคิดเห็นว่าเป็นสามารถนำมาใช้งานได้ คือ ทักษะในการเรียนรู้การเชื่อมโยงเครือข่ายกับตลาด

4) ทักษะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสื่อสาร กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้สามารถนำมาใช้งานได้

5) ทักษะในการแลกเปลี่ยน ขยายผล และ ถ่ายโอนความรู้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้สามารถนำมาใช้งานได้

6) ทักษะในการประยุกต์และต่อยอดความรู้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 71 มีความคิดเห็นว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้สามารถนำมาใช้งานได้

7) ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้ กลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 86 มีความคิดเห็นว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้สามารถนำมาใช้งานได้

ตัวชี้วัดความสุข

กลุ่มตัวอย่างประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้ สามารถสรุปผลการประเมิน ในด้านย่อย ดังนี้

1. ความสุขทางกาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิด เป็นร้อยละ 86 มี ความคิดเห็นว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

2. ความสุขทางใจ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิด เป็นร้อยละ 86 มี ความคิดเห็นว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

3. ความสุขในการหาความรู้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้สามารถนำมา ใช้งานได้

4. ความสุขในการทำงานที่ดี กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้ งานได้

5. ความสุขที่มีผลผลิตดี รายได้และปลอดภัย กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ประเมินว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

6. ความสุขที่ครอบครัวดี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 86 มี ความคิดเห็นว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

7. ความสุขในสังคมดีกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิด เป็นร้อยละ 86 มีความคิดเห็นว่า ตัวชี้วัดทุกตัวในด้านนี้ สามารถนำมาใช้งานได้

ทั้งนี้ สามารถสรุปผลประเมินแบบตัวชี้วัดและ การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับทักษะชีวิตและความสุขของ เกษตรกรได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ทรงคุณวุฒิและเกษตรกร มี ความคิดเห็นต่อประเด็นตัวชี้วัดให้คงไว้ร้อยละ 100 จาก ผลการสังเคราะห์ที่ได้จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ตัวชี้วัด จำนวนทั้งหมด 10 ตัวชี้วัด โดยจำแนกเป็น ตัวชี้วัดทักษะชีวิต 3 ด้าน จำนวนทั้งหมด 39 ตัวแปร และตัวชี้วัดความสุข 7 ด้าน จำนวนทั้งหมด 26 ตัวแปร และนำตัวชี้วัดไปทำการประเมินกับเกษตรกรเพื่อทราบ สถานการณ์ ปัญหาเกี่ยวกับทักษะชีวิตและความสุขของ เกษตรกรและกำหนดแนวทางพัฒนาเกษตรกร และ พัฒนาตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับเกษตรกรในแต่ละบริบท และแต่ละวิถีการผลิตต่อไป

Table 3 Summary of the comparison between farmers' life skill indicators and farmers' happiness indicators from the documentary study and the expert evaluation

Indicators from the related literature	Indicators from the primary development	Indicators summarized from the expert evaluation
Agricultural Land Reform Office (2018) divides the indicators into 7 categories; education, agricultural production, food, health, agricultural products, participation, and happiness level	1. Farmers' life skill indicators 1.1 Occupation; production, marketing, product development, prices, marketing management, and sales promotion	1. Farmers' life skill indicators 1.1 Occupation: production and marketing
Office of Agricultural Economics (2019) divides the farmers' wellbeing indicators into 5 aspects; economy, sanitation, education, society, and environment.	1.2 Group management and network creation 1.3 Learning; self-study, knowledge seeking, knowledge connection (knowledge creation), knowledge sharing, knowledge exchange and expansion (learning for communication), knowledge transfer (social contribution), knowledge application (extension), and learning evaluation	1.2 Group management and network creation 1.3 Learning; knowledge identification; knowledge/information acquisition; knowledge connection and knowledge creation; knowledge exchange for communication; knowledge exchange, expansion, and transfer; knowledge application and extension, and learning evaluation
Nguyen et al. (2020) set the evaluation framework and predictors of quality of life in 3 main factors; study of standards, livelihood, and the number of family members; and 2 supporting factors; amount of money saving and health conditions	2. Farmers' happiness indicators 2.1 Happiness in knowledge seeking 2.2 Happiness in good job (production) 2.3 Happiness in good productivity, income, and debt-free 2.4 Physical happiness 2.5 Mental happiness 2.6 Happiness in good family 2.7 Happiness in good society	2. Farmers' happiness indicators 2.1 Physical happiness 2.2 Mental happiness 2.3 Happiness in knowledge seeking 2.4 Happiness in good job 2.5 Happiness in good productivity, income, and debt-free 2.6 Happiness in family 2.7 Happiness in society

การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร

โมเดลการส่งเสริมควรให้นักวิชาการด้านการเกษตรและผู้รู้ เกษตรกรต้นแบบที่มีความเชี่ยวชาญ ให้ความรู้ เรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขที่ถูกต้อง โดยผ่าน

ช่องทางสื่อออนไลน์ เช่น การใช้โทรศัพท์ โน้ตบุ๊ก สื่อออนไลน์ เช่น การพูดคุย การอบรม การประชุม ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดัง Figure 2

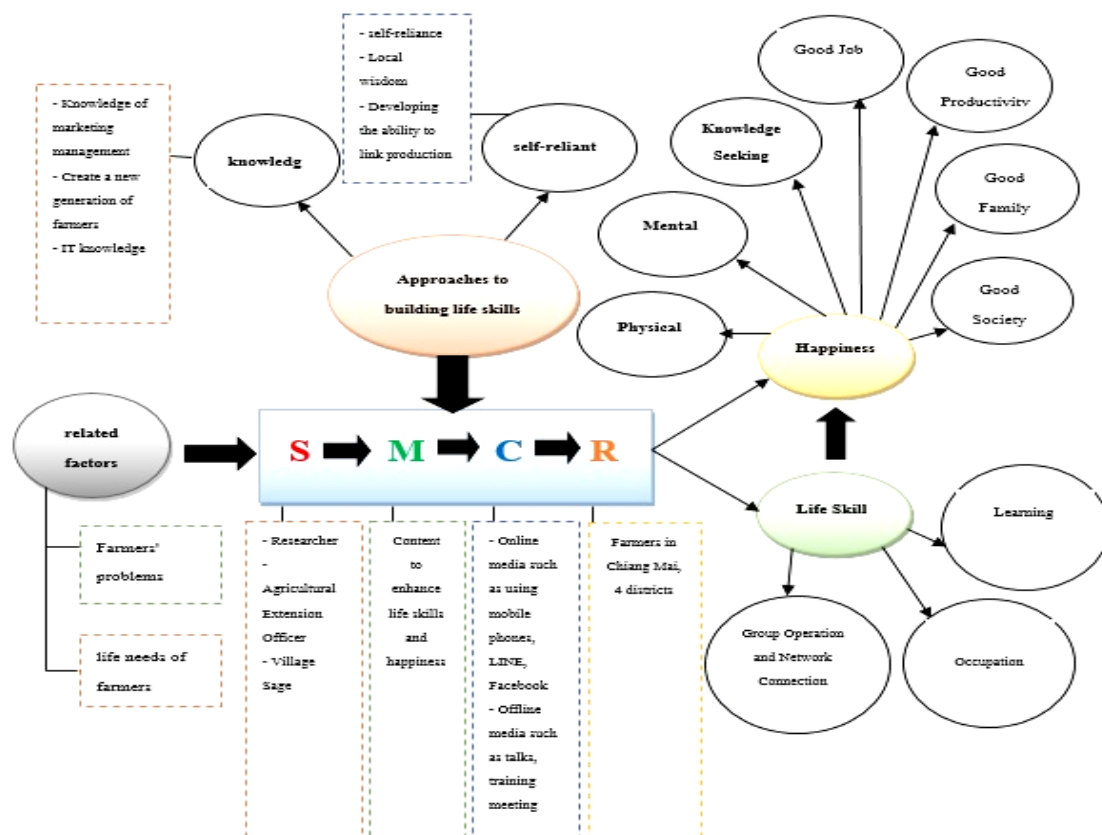

Figure 2 Extension model for enhancing the farmers' life skills and happiness

วิจารณ์ผลการวิจัย

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาสังเคราะห์และสรุปเป็นกรอบการพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ได้ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการประกอบอาชีพ ทักษะด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย และทักษะชีวิตด้านการเรียนรู้ และความสุขในการดำเนินชีวิต 7 ด้าน ได้แก่ ความสุขทางกาย ความสุขทางใจ ความสุขในการหาความรู้ ความสุขในการทำงานที่ดี ความสุขที่มีผลผลิตดี มีรายได้ และปลอดภัย ความสุขที่ครอบครัวดี และความสุขในสังคมดี ซึ่งในการสกัดองค์ความรู้ในครั้งนี้ ได้มาซึ่งตัวชี้วัดทักษะชีวิตในด้านการประกอบอาชีพและการผลิต และด้านการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรได้เข้ารับการ

อบรม และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การประเมิน ติดตาม และปรับปรุงการดำเนินอาชีพเกษตรกร ให้มีความสำเร็จ ความสำเร็จ ได้อย่างยั่งยืน ซึ่งตัวชี้วัดที่ได้มา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nildam et al. (2018) ที่ได้กล่าวว่า ตัวชี้วัดที่ส่งผลต่อความยั่งยืนมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ แรงงานในครัวเรือน การเข้าอบรมด้านเกษตร และปัญหาน้ำเสีย และควรมีการกำหนดแนวทางให้เกษตรกรนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและทดแทนแรงงานภาคเกษตรที่มีแนวโน้มการขาดแคลนสูงขึ้น ทั้งนี้ในส่วนของการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ หน่วยงานของรัฐควรเข้ามามีบทบาทในการฝึกอบรมให้มากขึ้น โดยเน้นหลักสูตรเกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มผลผลิต

ในขณะเดียวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมควรบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นเอกภาพและบูรณาการเพื่อให้เกษตรกรได้มีการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขภายใต้คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Baliyan (2018) ที่ได้กำหนดตัวชี้วัดเพื่อวัดระดับทักษะและการฝึกอบรมการจัดการฟาร์ม 8 ด้าน ได้แก่ การวางแผนและทักษะการตั้งเป้าหมาย ทักษะการบัญชีและการจัดการการเงิน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการจัดการผลผลิตภาพ ทักษะการจัดซื้อผลิตภัณฑ์และการตลาด ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการบริหารความเสี่ยง และทักษะทางเทคนิค และจากการได้มาซึ่งตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกรในงานวิจัยนี้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ จิตใจ สังคม การงาน ครอบครัว และการเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดความสุขของ Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives (2018) ที่ได้ดำเนินการสำรวจความสุขของเกษตรกรไทยเพื่อสะท้อนสภาพความเป็นอยู่และพฤติกรรมของเกษตรกรตามตัวชี้วัดความสุข 6 มิติ ได้แก่ สุขภาพเงินดี (Happy money) สังคมดี (Happy society) สุขภาพดี (Happy body) ครอบครัวดี (Happy family) ใฝ่รู้ดี (Happy brain) และ การงานดี (Happy work-life) รวมทั้งตัวชี้วัดความสุขของเกษตรกรที่สกัดได้ ยังมีความสอดคล้องกับมุมมองที่ได้จากงานวิจัยของ Markussen *et al.* (2018) ที่ได้กำหนดตัวชี้วัดที่มีอิทธิพลต่อความสุขของเกษตรกรทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การเติบโตของรายได้สถานะสุขภาพ สถานภาพครอบครัว/การสมรสและการศึกษา/การเรียนรู้

การพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร หน่วยงานของรัฐควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขที่ถูกต้องโดยนักวิชาด้านการเกษตรและผู้รู้เกษตรกรต้นแบบที่มีความเชี่ยวชาญ โดยผ่านช่องทางสื่อออนไลน์และสื่อออฟไลน์ เพื่อประโยชน์ต่อเกษตรกรเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

รวมถึงการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกรจากการพัฒนาโมเดลครั้งนี้ ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในด้านการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) เกษตรกรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในด้านการจัดการการผลิตและการตลาด รวมทั้งทักษะในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ด้านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ ด้านการเรียนรู้ และด้านสวัสดิการ และการส่งเสริมจากภาครัฐ และมีการพัฒนาและส่งเสริมด้านความสุขในตนเอง และด้านความสุขในครอบครัวและสังคม (2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือบุคลากรเกี่ยวข้อง สามารถนำความรู้จากการศึกษา ไปเป็นแนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงและความสุขของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย ไปกำหนดเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอื่น ๆ และ (4) ประโยชน์ด้านการพัฒนาการเกษตร ซึ่งสามารถทำให้เกษตรกรมีทักษะชีวิต ความสุขเพิ่มมากขึ้น และเกิดนวัตกรรมทางการเกษตรใหม่ ๆ จากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำนวัตกรรมและภูมิปัญญามาใช้ในการแก้ไขปัญหา

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาบริบทและพัฒนาตัวชี้วัดทักษะชีวิตและความสุขในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีทั้งหมด 10 ตัวชี้วัด โดยจำแนกเป็นตัวชี้วัดทักษะชีวิต 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านการผลิต ทักษะด้านการดำเนินงานกลุ่มและการเชื่อมโยงเครือข่าย และทักษะด้านการเรียนรู้จำนวนทั้งหมด 39 ตัวแปร และตัวชี้วัดความสุข 7 ด้าน ได้แก่ ความสุขทางกาย ความสุขทางใจ ความสุขในการหาความรู้ ความสุขในการทำงานที่ดี

ความสุขที่มีผลผลิตดี ความสุขที่ครอบครัวดี และความสุขในสังคมดี จำนวนทั้งหมด 26 ตัวแปร โดยตัวชี้วัดเหล่านี้ได้ผ่านการประเมินโดยผู้แทนเกษตรกรและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเกษตร 15 คน และพัฒนาโมเดลการส่งเสริมเพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตและความสุขของเกษตรกร ซึ่งหน่วยงานของรัฐส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขที่ถูกต้องโดยนักวิชาการด้านการเกษตรและผู้รู้ เกษตรกรต้นแบบที่มีความเชี่ยวชาญ ให้ความรู้เรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตและความสุขที่ถูกต้อง โดยผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ เช่น การใช้โทรศัพท์ ไลน์ เฟซบุ๊ก สื่อออฟไลน์ เช่น การพูดคุย การอบรม การประชุม ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เกษตรกรมีทักษะชีวิตและความสุขเพิ่มมากขึ้น และเกิดนวัตกรรมทางการเกษตรใหม่ ๆ จากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำนวัตกรรมและภูมิปัญญามาใช้ในการแก้ไขปัญหา
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถนำความรู้จากการศึกษา ไปเป็นแนวทางการส่งเสริมทักษะชีวิตที่มั่นคงและความสุขของเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการเกษตร สามารถนำองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย ไปกำหนดเป็นนโยบาย หรือยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรกลุ่มอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

1. ควรนำตัวชี้วัดไปทำการประเมินกับเกษตรกรในพื้นที่ต่าง ๆ และทำการวิเคราะห์เพื่อค้นหาจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุง เพื่อนำมาพัฒนาโมเดลการพัฒนาเกษตรกรให้ผ่านตามเกณฑ์ของตัวชี้วัดทักษะชีวิตและ

ความสุขในประเด็นต่าง ๆ รวมถึงเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเกษตรกรในแต่ละบริบท และแต่ละสาขาอาชีพต่อไป

2. ควรค้นหาปัจจัยสาเหตุที่ทำให้เกษตรกรมีทักษะชีวิตและความสุขไม่เป็นไปตามเกณฑ์ตัวชี้วัด เพื่อจะช่วยให้สามารถนำใช้พัฒนาและส่งเสริมเกษตรกรได้อย่างสอดคล้องและตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะอาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่สละเวลาให้คำปรึกษาในการดำเนินงานวิจัยนี้ให้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี รวมทั้งเกษตรอำเภอ ประธานกลุ่มเกษตรกร และนักวิชาการด้านการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อนำมาวิเคราะห์ และสรุปผลในงานวิจัยนี้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

- Agricultural Land Reform Office. 2018. **Indicators and Target Value of Farmers' Quality of Life Year 2018.** Bangkok: Agricultural Land Reform Office Press. 172 p. [in Thai]
- Baliyan, S.P. 2018. Constraints in the growth of horticulture sector in Botswana. **International Journal of Economic Issues** 11(2): 203-217.
- Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. 2018. **Sufficiency Tree Bank, Sustainable Wealth.** Bangkok: Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. 92 p. [in Thai]

- Charoenwongsak, K. 2002. **Network Management: Strategies for Success The Success of Educational Reform.** Bangkok: S. Asia Place. 430 p. [in Thai]
- Claysang, J. 2017. **Systematically Producing and Using Media for Learning in the 21st Century.** Bangkok: Chulalongkorn University Press. 156 p. [in Thai]
- Curriculum Services Canada. 2014. **Life skills literacy: career, employment, and volunteer development.** [Online]. Available <http://www.curriculum.org/storage/258/1335553265/LifeSkillsLiteracy.pdf> (7 September 2021).
- Herminia, L. and T. Morten. 2018. **Collaborative Management Strategy.** USA: Harvard Business. 26 p.
- Kanchanawasi, S. 2017. **Theory of Performance Appraisal.** Bangkok: Chulalongkorn University Press. 356 p. [in Thai]
- Kheawwan, B. 2011. **Farmer's Society and Farmer Development Strategy in Teaching Documents, Leadership Academic Series Human Relations and Psychology for Farmers Unit 1.** Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. 156 p. [in Thai]
- Kittisuksathit, S., C. Jamchan, C. Tangchontip And C. Holmyong. 2012. **The Concept of Qquality of life, Work and Happiness.** Bangkok: Ordinary Press Printing House Co., Ltd. 223 p. [in Thai]
- Kotle, P., H. Kartajaya and I. Setiawan. 2017. **Marketing 4.0.** Bangkok: Nationbook Publishing. 224 p.
- Maitawthong, T. 2020. **Concepts of Information Literacy.** Bangkok: Chulalongkorn University. 350 p. [in Thai]
- _____. 2020. **21st Century Information Literacy Skills.** Bangkok: Green Life Printing House Company Limited. 125 p. [in Thai]
- Markussen, T.M., T.F., Fibæk and A.D., Nguyen. 2018. The happy farmer: self-employment and subjective well-being in rural Vietnam: erratum. **Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-Being** 19(6): 16-37.
- National Science and Technology Development Agency. 2019. **Knowledge media ready-to-use technology for agriculture and community.** [Online]. Available https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/book-agriculture-communities (7 September 2021).
- Nguyen, L.H., B.X. Tran, Q.N. Hoang, T.T. Tran and C.A. Latkin. 2020. Quality of farmer's life in rural areas in Vietnam. **E3S Web of Conferences** 175: 1-10.
- Nildam, T., R. Kaweeta and N. Mangkang. 2018. Sustainability of farmer's occupation in the area of Krathum Baen district, Samut Sakhon province. **Dusit Thani College Journal** 12(3): 517-561. [in Thai]

Office of Agricultural Economics. 2019.

Production and marketing situation.

[Online]. Available <http://www.oae.go.th/view/1> (7 September 2021).

Office of Agricultural Extension and

Development. 2020. **Agricultural**

Information Report Year 2019.

Chiang Mai: Office of Agricultural
Extension and Development.

450 p. [in Thai]

Office of the Health Promotion Fund. 2020.

Indicators of Happiness of People,

Families and Communities. Bangkok:

Office of the Health Promotion Fund.

246 p. [in Thai]

Palitpongpanim, P. 2017. **Raising Children to**

be Smart. Bangkok: Preawpuendek

Amarin printing services. 250 p. [in Thai]

Phimonrattanakan, S. 2013. **Life and Social**

Skills. Bangkok: Office of the

Vocational Education. 130 p. [in Thai]

Phramaha Suthit Apakaro., S. 2017. Creation

and development of indicators of
people's happiness according to the
teachings of Buddhism. **Journal of
International Buddhist Studies**

6(1): 1-17. [in Thai]

Samehjai, C. 2014. **Concept about Bussiness**

Plan Strategic Planning. Bangkok: Se-Ed
Education Company. 187 p. [in Thai]

Sorat, T. 2007. **Applying the Logistic and**

Supply Chain. Bangkok: V-serv Logistic.
120 p. [in Thai]

Suharitdumrong, W. 2016. **Supply Chain**

Management. Bangkok: Peerson

Education Indo China. 256 p. [in Thai]

World Health Organization. 1999. **Laboratory**

**Manual for the Examination of Human
Semen and Spermcervical Mucus**

Interaction. Cambridge: Cambridge
University Press. 327 p.